

Васькович Х. О.<https://orcid.org/0009-0001-0611-7803>«Стрийський фаховий коледж Львівського національного університету природокористування»
Національний університет «Львівська політехніка»**ТУРИСТИЧНА СФЕРА ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ІНСТИТУЦІЙНІ ТА РЕГУЛЯТОРНІ АСПЕКТИ**

У статті здійснено комплексне обґрунтування туристичної сфери як об'єкта публічного управління в системі національної економіки України. Визначено теоретико-методологічні засади дослідження туристичної сфери як міжгалузевого комплексу, що поєднує транспорт, розміщення, харчування, культуру, рекреацію, дозвілля та креативні індустрії. Туризм розглянуто як систему взаємопов'язаних суб'єктів, інститутів і ресурсів, на які спрямовується цілеспрямований управлінський вплив держави. Проаналізовано правові основи функціонування галузі, зокрема положення Закону України «Про туризм», стратегічні документи та підзаконні акти, що визначають інструменти ліцензування, стандартизації, сертифікації, фінансового забезпечення відповідальності суб'єктів ринку та контроль за якістю послуг.

Охарактеризовано багаторівневу інституційну структуру публічного управління туризмом, що охоплює центральний, регіональний та місцевий рівні, а також спеціалізовані органи виконавчої влади та консультативні структури. Встановлено, що часті організаційні трансформації центрального органу виконавчої влади у сфері туризму вплинули на стабільність управлінських практик і розподіл відповідальності. Виокремлено виклики: фрагментарність статистичного забезпечення, відсутність туристичних супутникових рахунків, нерівномірність розвитку інфраструктури між регіонами, обмеженість кадрових і фінансових ресурсів на місцевому рівні, а також зростання безпекових ризиків в умовах воєнного стану.

*Обґрунтовано напрями модернізації системи публічного управління, що передбачають посилення стратегічної ролі Державного агентства розвитку туризму, інституціоналізацію дестинаційного менеджменту на рівні громад, інтеграцію принципів сталого та безпечного туризму, модернізацію статистики та гармонізацію законодавства з *acquis* ЄС. Зроблено висновок про необхідність переходу до інтегрованої моделі управління, орієнтованої на доказовість рішень, міжсекторальну координацію та довгострокову конкурентоспроможність галузі в умовах післявоєнного відновлення економіки.*

Ключові слова: туристична сфера, публічне управління, державна політика, інституційне забезпечення, регуляторні механізми, дестинаційний менеджмент, сталий туризм, цифровізація, євроінтеграція.

Постановка проблеми. Туристична сфера України функціонує як складний міжгалузевий комплекс, що охоплює підприємництво, зайнятість, інфраструктурний розвиток, використання культурної та природної спадщини. У структурі національної економіки туризм виконує роль каталізатора територіального зростання, формує додану вартість у суміжних секторах, впливає на інвестиційну привабливість регіонів і міжнародний імідж держави. Попри наявний потенціал, інституційна організація публічного управління туристичною сферою залишається фрагментарною: повноваження розподілені між кількома

центральними органами виконавчої влади, механізми координації мають переважно формальний характер, регіональний рівень характеризується різною управлінською спроможністю.

Умови воєнного стану посилили вимоги до безпекового, інфраструктурного та інформаційного забезпечення туристичної діяльності. Трансформація туристичних потоків, зміна поведінкових моделей споживачів і необхідність інтеграції принципів сталого розвитку актуалізують потребу перегляду регуляторних підходів. Відсутність повноцінної системи туристичних супутникових рахунків, обмеженість статистичної бази та

слабка міжвідомча узгодженість ускладнюють обґрунтування управлінських рішень на національному й регіональному рівнях.

Наукова проблема полягає у недостатній теоретичній розробленості туристичної сфери як об'єкта публічного управління в системі національної економіки з урахуванням її мультиплікативного ефекту, інституційної багаторівневості та регуляторної специфіки. Практичне завдання пов'язане з удосконаленням інституційного дизайну державної політики у сфері туризму, посиленням координаційних механізмів, розвитком дестинаційного менеджменту на рівні територіальних громад, інтеграцією безпекових та екологічних критеріїв у програми розвитку. Розв'язання окреслених завдань створює підґрунтя для підвищення конкурентоспроможності національної економіки та зміцнення фінансової спроможності регіонів у процесі повоєнного відновлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий внесок у розроблення моделей публічного управління у сфері туризму здійснено у працях Г. Крутій, А. Карпенка, Ю. Гурбика, де проаналізовано світовий досвід організації державного управління туризмом, виокремлено основні інституційні моделі (централізована, децентралізована, змішана), розглянуто їх адаптаційний потенціал для України. На цій основі сформульовано рекомендації щодо оптимального розподілу повноважень між центральним рівнем, регіонами та місцевим самоврядуванням, а також щодо ролі спеціалізованих органів виконавчої влади. О. Бартошук, Л. Онішук, П. Ворона аналізують зарубіжний досвід розвитку індустрії туризму, філософію державного регулювання галузі та регіональні виміри управління, акцентуючи на значенні стратегічного планування, кластерних підходів, партнерських моделей взаємодії держави й бізнесу.

Правовий вимір проблематики представлено працями Н. Опанасюк, Н. Опанасюк і С. Попович, К. Манойленко, А. Матвієнка, де досліджується еволюція нормативно-правового регулювання туризму, конституційні засади розвитку галузі, історичні етапи становлення державної політики, специфіка законодавчого забезпечення. Автори простежують розвиток правової бази від перших урядових програм і указів Президента України до Закону «Про туризм» та подальших змін, аналізують зміст ключових постанов Кабінету Міністрів, указів щодо створення й реорганізації спеціалізованих органів, положень про центральні та регіональні структури

у сфері туризму. Значна увага приділена типовим положенням про управління туризму і курортів на обласному та міському рівнях, а також спробам кодифікації державної політики у проектах змін до базового закону.

Інституційно-організаційний аспект публічного управління туризмом у регіонах проаналізовано у дослідженнях І. Григорчака, Л. Бондаренко. Розглянуто особливості функціонування регіональних органів державного управління в сфері туризму та курортів, виявлено проблеми організаційно-структурного характеру, здійснено аналіз програм розвитку туризму в регіонах України. Наголошено на нерівномірності інституційної спроможності, асиметрії між задекларованими пріоритетами й реальними інструментами підтримки галузі, залежності ефективності реалізації програм від кадрової та фінансової забезпеченості відповідних підрозділів.

Окрема група джерел відображає ресурсний та інформаційно-статистичний вимір державної політики. С. Попович розглядає туристичні ресурси України як підґрунтя формування національного туристичного продукту, А. Підгорний, О. Милашко аналізують статистичні підходи до вимірювання туристичних потоків і результатів діяльності суб'єктів ринку. Нормативно-правові збірники, урядові програми й стратегічні документи (збірник «Туризм в Україні», постанови про програми розвитку туризму, акти щодо утворення та реорганізації центральних органів у сфері туризму, Національна економічна стратегія до 2030 р.) фіксують еволюцію інституційної архітекτονіки й інструментів державного впливу на галузь, проте не завжди супроводжуються концептуальним осмисленням у наукових працях.

Попри значний обсяг опрацьованих аспектів, загальна проблема публічного управління туристичною сферою в структурі національної економіки залишається розв'язаною не повністю. Наукові праці переважно зосереджені або на історико-правовій еволюції регулювання, або на окремих організаційних моделях, або на загальних питаннях державної політики. Інституційні зміни, закріплені численними указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів, відомчими положеннями, ще не узагальнені у вигляді системної моделі, де туристична сфера розглядається як специфічний об'єкт публічного управління з урахуванням місця в національній економіці, мультиплікативних ефектів і повоєнних викликів. Недостатньо опрацьованими залишаються питання узгодженості регуляторних інструментів різних рівнів, взаємодії

конституційно-правових засад із практикою програмно-цільового планування, ролі статистичного забезпечення в обґрунтуванні управлінських рішень.

Постановка завдання. Мета статті полягає в обґрунтуванні туристичної сфери як об'єкта публічного управління в системі національної економіки з визначенням інституційних та регуляторних засад її функціонування. Для досягнення мети передбачено: уточнення змісту туристичної сфери у вимірі публічного управління; систематизацію інституційного забезпечення державної політики у сфері туризму; аналіз регуляторних механізмів та формулювання напрямів їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній українській науковій традиції туристична сфера розглядається як міжгалузевий комплекс, що інтегрує транспорт, розміщення, харчування, культуру, рекреацію, дозвілля та креативні індустрії. Аналітична доповідь Г. Балабанова та В. Сайчука демонструє поступове зміщення фокусу наукових досліджень від суто ресурсного й географічного аналізу до проблематики державної політики, інституційних механізмів та структурних ефектів туризму в економіці [1, с. 15], що узгоджується з розумінням об'єкта публічного управління як системи взаємопов'язаних суб'єктів, інститутів, процесів і ресурсів, на які спрямовується цілеспрямований владно-управлінський вплив. У дослідженні В. Царука [2, с. 39] наголошено, що формування системи публічного управління сферою туризму в Україні відбувалося на перетині економічних, правових і територіальних чинників, що обумовило багаторівневий характер управлінських відносин та потребу в комплексній теоретичній моделі, здатній поєднати економічний, правовий і регіональний виміри.

Правовий контур об'єкта управління задає Закон України «Про туризм», який визначає туристичні ресурси, учасників відносин, форми державної політики та цілі державного регулювання у сфері туризму. У статті 6 згаданого закону зафіксовано перелік способів державного регулювання – від програмно-цільових інструментів до ліцензування, стандартизації, сертифікації та контролю якості послуг, що задає рамки для подальшої інституційної конкретизації [3]. У наукових дослідженнях, присвячених історичним витокам правового регулювання туризму, Н. Опанасюк і С. Попович [4, с. 182] демонструють еволюцію підходів до державної ролі у туристичній

діяльності від епізодичних програмних рішень і фрагментарного нормативного регулювання до поступового визнання туризму інструментом економічного розвитку, залучення інвестицій та розбудови міжнародного іміджу, а такий історико-правовий ракурс підкреслює необхідність інституційного аналізу, який враховує змінні конфігурації органів виконавчої влади, компетенцій і моделей взаємодії між державою, бізнесом і територіальними громадами.

Публічне управління туризмом в Україні характеризується багаторівневою інституційною побудовою, де поєднуються загальнодержавний, регіональний і місцевий рівні, а також спеціалізовані органи й консультативно-дорадчі структури. Огляд нормативних актів (укази Президента, постанови Кабінету Міністрів, відомчі положення) свідчить про значну кількість організаційних трансформацій: від Державного комітету по туризму до Державної туристичної адміністрації, Державної служби туризму і курортів, департаменту туризму у складі міністерства економічного блоку й, зрештою, до Державного агентства розвитку туризму. У дослідженні В. Царука такі трансформації інтерпретовано як спроби знайти збалансовану модель поєднання галузевого та міжгалузевого підходів, однак часта зміна організаційних форм призводила до розмитості відповідальності й нестабільності управлінських практик [2, с. 39].

На регіональному рівні інституційна система охоплює структурні підрозділи обласних і міських державних адміністрацій, що відповідають за туризм, курорти, культуру та охорону культурної спадщини. І. Григорчак демонструє, що організаційно-структурний аспект діяльності таких підрозділів часто виявляє невідповідність між широким колом покладених функцій і реальними кадровими та фінансовими ресурсами [5, с. 58]. Нерідко управління туризму інтегрується в ширші департаменти культури або економічного розвитку, що знижує можливості для спеціалізованого аналізу та реалізації програм, спрямованих виключно на туристичну сферу. Місцевий рівень представлений органами місцевого самоврядування, комунальними установами, туристично-інформаційними центрами, агентствами місцевого розвитку, які виконують функції дестинаційного менеджменту, брендингу територій, координації взаємодії бізнесу, громади та регіональних структур. Наявна інституційна конфігурація формує потенціал для багаторівневої координації, однак водночас породжує ризики дублювання повноважень та розривів у вертикалі управління.

У новітніх дослідженнях виокремлюється ще один вимір інституційного забезпечення – цифрова трансформація. У праці, присвяченій інституційному забезпеченню цифрової трансформації туристичної галузі, наголошується на фрагментарності цифровізаційних процесів, відсутності єдиних стандартів взаємодії, а також на недостатній координації між центральними й місцевими органами щодо впровадження цифрових сервісів для туристів і бізнесу [6, с. 1158]. Отже, інституційна структура публічного управління туризмом має розглядатися як динамічна система, що перебуває в процесі постійного пристосування до нових викликів.

Регуляторний режим туристичної діяльності в Україні ґрунтується на поєднанні спеціального та загального законодавства. Закон України «Про туризм» визначає принципи державної політики, перелік способів регулювання (правові, організаційні, економічні, інформаційні, контрольні заходи), а також окреслює інструменти впливу держави на суб'єктів ринку: ліцензування, стандартизацію, сертифікацію, фінансові гарантії відповідальності, договірні форми взаємодії з туристами [3]. Аналіз структури закону, здійснений у новітніх економіко-правових дослідженнях, показує, що державний вплив реалізується через комплекс засобів: від стимулювання розвитку туристичної інфраструктури до застосування заходів примусу у разі порушення норм цивільного та господарського законодавства.

Сучасний етап реформування правового поля пов'язаний з переосмисленням ролі туризму у структурі національної економіки та наближенням до стандартів ЄС. Проект Закону України № 4162 «Про внесення змін до Закону України “Про туризм” щодо основних засад розвитку туризму» [7] пропонує розширення понятійного апарату, уточнення принципів державної політики, посилення вимог до безпеки, якості послуг, інформаційної прозорості, інтеграцію концепції сталого туризму та інклюзивності. У правових оглядах наголошено, що запровадження цього проекту орієнтовано на гармонізацію із правом ЄС, зокрема в аспектах захисту прав споживачів, безпеки подорожей, цифрових сервісів бронювання. У щорічному звіті щодо імплементації Угоди про асоціацію Україна – ЄС акцент робиться на необхідності оновлення базового туристичного законодавства, запровадження туристичних супутникових рахунків і адаптації регулювання до європейських рамок політики сталого розвитку [8, с. 49].

Воєнний стан зумовив появу специфічних регуляторних рішень, орієнтованих на безпеку, якість та стійкість туристичних послуг. У статті С. Юрченко [9, с. 153] про державне регулювання якості туристичних послуг в умовах воєнного стану обґрунтовується посилення ролі держави у моніторингу та контролі за дотриманням стандартів, зокрема через уточнення обмежень і дозволів на подорожі, оновлення рекомендацій Державного агентства розвитку туризму щодо безпечних маршрутів, інформаційного супроводу туристів, поведіння з ризиками під час переміщень. Додатковий правовий сегмент становлять акти, що регулюють медичний туризм у період війни, де встановлено особливі вимоги до безпеки, страхування, організації транспортування пацієнтів. Регуляторний фокус зміщується у напрямі гарантування мінімально прийнятного рівня безпеки й якості послуг за підвищеного рівня загроз.

Стратегічний вимір державної політики у сфері туризму визначено Стратегією розвитку туризму та курортів на період до 2026 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р [10]. Документ закріплює кількісні орієнтири розвитку галузі, зокрема збільшення в'їзного туристичного потоку, суттєве розширення внутрішнього туризму, нарощення обсягів витрат туристів та зростання інвестицій у туристичну інфраструктуру. Стратегія розглядає туризм як складову економічного зростання, регіонального розвитку та міжнародної інтеграції, що зумовлює поєднання економічних, організаційних і правових інструментів регулювання.

Серед основних регуляторних інструментів, закріплених у підзаконних актах, особливе значення має стандартизація та класифікація засобів розміщення. Постановами Кабінету Міністрів визначено порядок встановлення категорій готелів та інших об'єктів туристичної інфраструктури, вимоги до безпеки, технічного оснащення, якості обслуговування та процедури підтвердження категорій. Стандартизація виконує функцію забезпечення конкурентоспроможності та прозорості ринку, водночас слугуючи інструментом державного контролю.

Ліцензування туроператорської діяльності та дозвільні процедури формують інший сегмент регуляторного впливу. Положення про Державне агентство розвитку туризму України встановлює повноваження щодо видачі ліцензій, контролю за дотриманням ліцензійних умов, моніторингу фінансового забезпечення відповідальності туроператорів [11] Одночасно в межах політики

дерегуляції держава декларує скорочення надмірних адміністративних бар'єрів, залишаючи обов'язковими механізми контролю за критичними ризиками, пов'язаними з безпекою туристів та використанням об'єктів культурної спадщини.

Фінансово-економічні інструменти регулювання передбачають застосування туристичного збору, визначеного Податковим кодексом України, кошти якого спрямовуються до місцевих бюджетів на розвиток інфраструктури та промоцію територій. Паралельно державна політика передбачає використання механізмів державно-приватного партнерства, залучення грантових програм Європейського Союзу та міжнародної технічної допомоги, що дозволяє поєднати публічні та приватні ресурси у відновленні й модернізації туристичних об'єктів. Євроінтеграційний вектор розвитку зумовлює поступове зближення регуляторних підходів із практиками Європейського Союзу. У стратегічних документах акцентується необхідність гармонізації стандартів безпеки, захисту прав споживачів, екологічної відповідальності та статистичного обліку відповідно до рекомендацій Європейської Комісії та підходів сталого туризму. У контексті воєнного стану ці орієнтири доповнюються вимогами безпекового менеджменту, що передбачає адаптацію туристичної діяльності до умов підвищених ризиків та інтеграцію механізмів кризового реагування у регуляторну систему.

Таким чином, стратегічний та регуляторний вимір державної політики у сфері туризму характеризується комплексністю: поєднанням довгострокового програмно-цільового планування, нормативної стандартизації, ліцензійного контролю, фінансових стимулів і поступової гармонізації з європейськими практиками управління.

У дослідженнях українських економістів показано, що у 2019–2021 рр. частка туризму у ВВП України трималася на рівні близько 3 %, однак у 2022–2023 рр. скоротилася до 2,1–2,0 % унаслідок війни, руйнування інфраструктури, обмежень на переміщення та зміни туристичних потоків. Значна частина ринку змістилася у площину внутрішнього та релокаційного туризму, зросла роль короткострокових поїздок, волонтерських та освітніх форматів [12, с. 197].

За підсумками 2025 року підприємства туристичної галузі перерахували до бюджетів майже 4,5 млрд грн податків, що на 50 % перевищує показник 2024 року. Про це під час публічного звіту в Укрінформі повідомила голова Державного агентства розвитку туризму Наталя Табака. Водночас вона уточнила, що без ураху-

вання КВЕД 79.90 (послуги бронювання) обсяг сплачених податків становить 3,98 млрд грн, що означає зростання на 36 % у річному вимірі. ДАРТ також зафіксував підвищення надходжень від туристичного збору на 32 % до 359 млн грн, причому лідерами за обсягами стали м. Київ (70 млн грн), Львівська (63 млн грн), Івано-Франківська (46 млн грн) та Закарпатська (31,9 млн грн) області. Попри позитивну динаміку, за оцінкою агентства, понад половина ринку перебуває в тіньовому сегменті, що стримує потенціал бюджетних надходжень; легалізація галузі може забезпечити їх зростання щонайменше у п'ять разів, а за сприятливих умов у десять разів. У фокусі державної політики перебуває спрощення адміністрування туристичного збору та впровадження цифрових інструментів контролю. Як приклад ефективної практики наведено досвід Умані, де під час святкування Рош га-Шана запровадження оплати збору через QR-код забезпечило зростання надходжень у жовтні на 410 %. Паралельно розробляються цифрові рішення для автоматизованої передачі статистичних даних до профільних органів, що має зменшити адміністративне навантаження на суб'єктів розміщення та підвищити прозорість ринку [13].

Для публічного управління актуальними залишаються такі виклики:

- фрагментарність статистики та відсутність повноцінних туристичних супутникових рахунків, що ускладнює оцінювання реального внеску туризму у ВВП, зайнятість, податки;
- недостатня узгодженість політик у сферах транспорту, культури, просторового планування, екології;
- нерівномірність розвитку інфраструктури між регіонами та громадами;
- високий рівень безпекових ризиків і необхідність інтегрувати компоненти цивільного захисту у туристичну політику;
- потреба в інституціоналізації дестинаційного менеджменту на рівні територіальних громад.

Сукупність окреслених викликів свідчить про структурну незавершеність системи публічного управління туризмом. Фрагментарність статистичних даних і відсутність повноцінних туристичних супутникових рахунків обмежують можливість об'єктивного вимірювання внеску галузі у ВВП, зайнятість та податкові надходження, що ускладнює формування доказової політики та обґрунтування бюджетних рішень. Додатковим фактором є зростання безпекових ризиків, що вимагає інтеграції механізмів цивільного захисту,

кризового менеджменту та інформаційного супроводу у структуру туристичної політики. Водночас відсутність повноцінної інституціоналізації дестинаційного менеджменту на рівні територіальних громад стримує розвиток локальних туристичних екосистем і ускладнює координацію між бізнесом, органами місцевого самоврядування та державними структурами. Подолання зазначених проблем потребує системного підходу, який поєднуватиме удосконалення статистичного обліку, посилення горизонтальної взаємодії та формування сталих інституцій управління дестинаціями.

Система регуляторних інструментів державної політики у сфері туризму України систематизовано у табл. 1.

На основі проведеного аналізу модернізація публічного управління туризмом потребує системного перезавантаження інституційних, стратегічних та аналітичних механізмів.

По-перше, доцільним є посилення стратегічної та координаційної ролі Державного агентства розвитку туризму. Агентство має трансформуватися з органу програмного адміністрування у центр формування доказової політики, що спирається на регулярний моніторинг показників, аналітичне прогнозування та сценарне моделювання розвитку галузі. Концентрація аналітичних функцій дозволить забезпечити міжвідомчу координацію у сферах транспорту, культури, регіонального розвитку та екології, а також посилити представництво України у міжнародному діалозі з профільними організаціями та інституціями ЄС.

По-друге, необхідним є інституціоналізація дестинаційного менеджменту на рівні територіальних громад через створення ДМО. Такий формат дозволяє інтегрувати зусилля органів місцевого самоврядування, бізнесу, освітніх установ та громадського сектору, забезпечуючи комплексне

управління туристичними ресурсами, територіальний брендинг і координацію маркетингових стратегій. У контексті післявоєнного відновлення та прийому внутрішньо переміщених осіб ДМО можуть стати інструментом економічної активізації громад і залучення інвестицій у туристичну інфраструктуру.

По-третє, до державної політики слід інтегрувати принципи сталого та безпечного туризму. Запровадження критеріїв екологічної відповідальності у регіональних програмах, підтримка енергоефективних проєктів, модернізація транспортної та комунальної інфраструктури туристичних зон мають поєднуватися з інституційним закріпленням стандартів безпеки. В умовах воєнного стану це передбачає обов'язкове врахування компонентів цивільного захисту, систем оповіщення та кризового реагування у структурі туристичного продукту.

По-четверте, модернізація статистичного забезпечення через запровадження туристичних супутникових рахунків забезпечить можливість об'єктивної оцінки економічного внеску галузі. Використання методології, рекомендованої UN Tourism, сприятиме формуванню прозорої бази даних щодо впливу туризму на ВВП, зайнятість, експорт послуг і податкові надходження, що створить підґрунтя для стратегічного планування та бюджетного прогнозування.

По-п'яте, послідовна гармонізація національного законодавства з *acquis* ЄС у сфері захисту прав споживачів, пакетних турів, цифровізації послуг і екологічних стандартів є передумовою інтеграції українського туристичного продукту у спільний європейський ринок. Узгодження регуляторних підходів розширить участь України у транскордонних програмах і сприятиме підвищенню конкурентоспроможності галузі (рис. 1).

Таблиця 1

Система регуляторних інструментів державної політики у сфері туризму України

Напрямок регулювання	Нормативна основа	Ключові інструменти	Мета впливу
Галузеве правове регулювання	Закон України «Про туризм»; проєкт № 4162	Ліцензування, стандартизація, фінансові гарантії, договірне регулювання	Забезпечення якості послуг і захист прав туристів
Стратегічне управління	Стратегія розвитку туризму до 2026 р.	Програмно-цільове планування, індикативні показники	Розвиток інфраструктури та зростання туристичних потоків
Фінансове регулювання	Податковий кодекс України	Туристичний збір, бюджетні надходження	Формування ресурсної бази місцевих громад
Контроль і безпека	Положення про ДАРТ; підзаконні акти	Ліцензійний контроль, моніторинг стандартів, вимоги безпеки	Мінімізація ризиків і підвищення стійкості галузі

Джерело: розроблено автором.

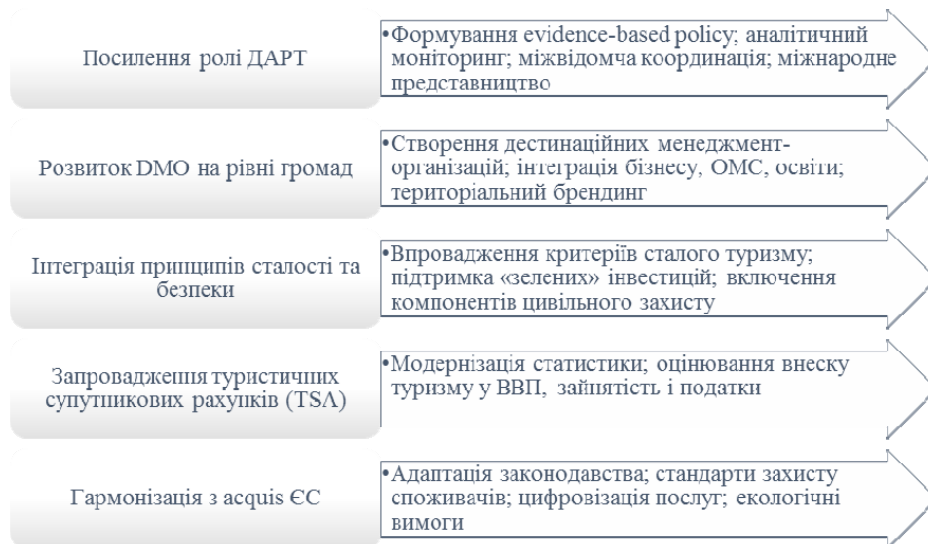

Рис. 1. Модернізація публічного управління

Джерело: розроблено автором

Комплексна реалізація зазначених рекомендацій створить передумови для переходу від фрагментарної регуляторної моделі до інтегрованої системи управління, орієнтованої на безпеку, сталість і економічну ефективність туристичної діяльності.

Висновки. Таким чином, туристична сфера в Україні обґрунтовано розглядається як складний міжгалузевий об’єкт публічного управління, функціонування якого визначається поєднанням інституційних, правових, економічних і стратегічних механізмів. Проведений аналіз засвідчив, що система державного впливу має багаторівневий характер і включає нормативне регулювання, ліцензійний контроль, стандартизацію, фінансові інструменти та програмно-цільове планування. Водночас інституційна нестабільність, фрагмен-

тарність статистичного забезпечення, безпекові ризики та нерівномірність регіонального розвитку стримують повноцінну реалізацію потенціалу туризму як чинника економічного зростання та відновлення територій.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов’язати з розробленням методологічних підходів до впровадження туристичних супутникових рахунків в Україні, оцінюванням ефективності дестинаційного менеджменту на рівні громад, аналізом впливу цифровізації на прозорість і конкурентоспроможність ринку, а також дослідженням моделей інтеграції принципів безпеки та сталого розвитку у систему державного регулювання туризму в умовах післявоєнної трансформації економіки.

Список літератури:

1. Балабанов Г. В. Динаміка і структура наукового пошуку в галузі туризму і рекреації в Україні: аналітична доповідь. Київ: НАУ, 2017. 100 с.
2. Царук В. В. Еволюція системи публічного управління сферою туризму в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2024. Т. 35 (74), № 1. С. 39–45.
3. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>
4. Опанасюк Н., Попович С. Історичні витоки правового регулювання туризму. *Часопис Київського університету права*. 2021. № 2. С. 182–188
5. Григорчак І. М. Особливості функціонування регіональних органів державного управління в сфері туризму та курортів: організаційно-структурний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 14. С. 58–63
6. Залізнюк В. П. Інституційний механізм цифровізації туристичної галузі України. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Механізми державного управління»*. 2024. № 7 (25). С. 1158–1168
7. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про туризм» та деяких інших законодавчих актів щодо основних засад розвитку туризму : проект Закону України від 29.09.2020 № 4162. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/4172>

8. Lemishko O., Blyzniuk V. Investment appeal and legislative constraints of green tourism in Ukraine. *Law. Human. Environment*. 2024. Vol. 15, No. 3. P. 48–67.

9. Юрченко С. О. Державне регулювання якості туристичних послуг в умовах воєнного стану в Україні. *Економічний простір*. 2023. № 188. С. 153–159.

10. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p#Text>

11. Деякі питання діяльності Державного агентства розвитку туризму : постанова Кабінету Міністрів України від 24 груд. 2019 р. № 1162. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1162-2019-%D0%BF#Text>

12. Шадюк К. М. Особливості розвитку підприємств туристичної галузі України в умовах кризи та війни. *Інноваційна економіка*. 2025. № 1 (101). С. 197–203.

13. Податкові надходження від туристичної галузі торік зросли на 50% ДАРТ. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubriceconomy/4093193-podatkovy-nahodzenna-vid-turisticnoi-galuzi-torik-zrosli-na-50-dart.html>.

Vaskovych K. O. TOURISM SECTOR AS AN OBJECT OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE NATIONAL ECONOMY SYSTEM: INSTITUTIONAL AND REGULATORY ASPECTS

The article provides a comprehensive justification of the tourism sector as an object of public administration in the system of the national economy of Ukraine. The theoretical and methodological principles of research into the tourism sector as an interdisciplinary complex combining transport, accommodation, catering, culture, recreation, leisure and creative industries are determined. Tourism is considered as a system of interconnected entities, institutions and resources, which are subject to targeted management influence of the state. The legal framework for the functioning of the industry is analyzed, in particular the provisions of the Law of Ukraine “On Tourism”, strategic documents and by-laws that determine the instruments of licensing, standardization, certification, financial support for the responsibility of market entities and control over the quality of services.

The multi-level institutional structure of public tourism management is characterized, covering the central, regional and local levels, as well as specialized executive bodies and advisory structures. It is established that frequent organizational transformations of the central executive body in the field of tourism have affected the stability of management practices and the distribution of responsibilities. Key challenges are identified: fragmentation of statistical support, lack of tourism satellite accounts, uneven development of infrastructure between regions, limited human and financial resources at the local level, as well as increased security risks under martial law.

The directions of modernization of the public administration system are substantiated, which include strengthening the strategic role of the State Agency for Tourism Development, institutionalization of destination management at the community level, integration of the principles of sustainable and safe tourism, modernization of statistics and harmonization of legislation with the EU acquis. The conclusion is made about the need to transition to an integrated management model focused on the evidence-based nature of decisions, intersectoral coordination and long-term competitiveness of the industry in the context of post-war economic recovery.

Keywords: *tourism sector, public administration, public policy, institutional support, regulatory mechanisms, destination management, sustainable tourism, digitalization, European integration.*

Дата першого надходження статті до видання: 10.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 04.05.2026